

फर्ग्युसन महाविद्यालयाने सन्मानपूर्वक दखल घेतली. शिक्षणाने केवळ मॅट्रिक्युलेट असणाऱ्या दादांना फर्ग्युसन महाविद्यालयातून 'डिप्लोमा ऑफ एडुकेशन' ह्या विषयावर बोलण्यासाठी आमंत्रित केले गेले व त्याचा रिपोर्ट प्रसिद्ध करण्यात आला.

दादांनी शालेय विद्यार्थ्यांसाठी भूगोलाच्या चार पुस्तिका लिहिल्या. दादांचे म्हणणे असे होते की, पाश्चिमात्य लेखकांच्या पुस्तकांवर आपल्या विद्यार्थ्यांना अवलंबून राहावे लागता कामा नये. आपल्या देशाचा भूगोल आपण आपल्या डोळ्यांनी पाहून आपल्या ज्ञानाने लिहिला पाहिजे. भौगोलिकता आणि वातावरण ह्यांचा समाजजीवनावर होणारा परिणाम अभ्यासण्याची त्यांना अधिक आवड होती. दादांची फोटोग्राफीची ही सर्व उपकरणे, त्यांनी सर्वत्र काढलेले भरपूर फोटो, स्लाईड्स, जुन्या पुण्याचे उत्तम फोटो हा सर्व ठेवा अजूनही त्यांचे नातू डॉ. अरुण फाटक, बडोदा ह्यांच्याकडे आहे. तर असे हे दादा फाटक, व्यायामाची आवड असणारे, कुस्ती, मल्लखांब, दोन्ही हातातला दांडपट्टा करणारे, वयाच्या ८० व्या वर्षीही पर्वती चढून जाणारे होते. शेवटी मनात अनेक छंद, ध्यास असले तरी ते पूर्णत्वाला नेण्यासाठी शरीर बळकट हवेच ना!

नटसम्राट गोपाळ गोविंद ऊर्फ नानासाहेब फाटक. जन्म : २४/६/१८९९. स्थळ : हैद्राबाद. मृत्यू : ८/४/१९७४. शिक्षण : मॅट्रिकपर्यंतचे शिक्षण पुण्यात डेक्कन एज्युकेशन सोसायटीच्या नानावाड्यातील शाळेत झाले. त्याकाळी त्यांच्या शाळेजवळ किलोस्कर थिएटर होते. नाट्यगृहातील संवाद, नाट्यपदे त्यांच्या कानावर पडत. बहुतेक तेव्हापासूनच त्यांच्या मनात नाट्यकलेच्या आकर्षणाने घर केले असावे. शालेय शिक्षणानंतर घरच्या आर्थिक कारणांसाठी काही दिवस त्यांनी मिलिटरीत कारकुनाची नोकरी केली. पण नाट्यकलेची ओढ त्यांना स्वस्थ बसून देईना. अखेर १९१९ साली, वयाच्या विसाव्या वर्षी, त्यांनी 'गणेश नाटक मंडळी'त येऊन आपल्या नाट्यव्यवसायाला सुरुवात केली.

१९१९ ते १९२१ गणेश नाटक मंडळी, १९२२ ते १९३४ ललित कलादर्श नाटक कंपनी, १९३४ ते १९३८ हिंदी - मराठी चित्रपटसृष्टी. १९३८ ते १९७२ परत मराठी रंगभूमी. त्यांच्या ५२ वर्षांच्या कारकीर्दीत त्यांनी ६१ प्रकारच्या भूमिका नाटकातून केल्या व १४ चित्रपटांतून कामे केली. रूबाबदार मर्दानी रूप, तिन्ही सप्तकात सहज फिरूनही माधुर्य टिकवणारा बुलंद आवाज, शब्दोच्चार, अवीट अभिनय व लांब पल्ल्याची स्वगते ह्यासाठी नाना ख्यातनाम होते. नटसम्राट नानांचे वैशिष्ट्य असे की त्यांनी स्वतःच्या सर्व भूमिका सखोल विचार करून व अभ्यासून केल्या. ह्याची प्रचिती त्यांनी लिहिलेल्या 'मुखवट्यांचे जग' ह्या पुस्तकातून येते. त्यांनी त्यांच्या नाट्यजीवनातील काही आठवणी 'स्मृतिसुगंध' ह्या पुस्तकात लिहिल्या आहेत. त्यांचे चिरंजीव कै. वसंतराव फाटक ह्यांनी नानांच्या रोजनिशी, पत्रव्यवहार आणि इतर लेख ह्या साहित्याचे संकलन करून त्या वरील पुस्तकांचे संपादन केले.

नानांना मिळालेले उल्लेखनिय पुरस्कार व मान : कै. विष्णुदास भावे पुरस्कार. १९५९ मधल्या हैद्राबाद येथील ४१ व्या मराठी नाट्यसंमेलनाचे अध्यक्षपद. संगीत नाटक अकादमीची फेलोशिप. केंद्र शासनाच्या राष्ट्रीय पारितोषिकविजेत्या 'भाऊबंदकी' नाटकात राघोबादादांच्या भूमिकेबद्दल अभिनयाचे पारितोषिक. १९९८ साली म्हणजे नानांच्या जन्मशताब्दीवर्षी 'नटसम्राट नानासाहेब फाटक'.

नरहर (विजय) नारायण. जन्म : १४/४/१९५२. स्थळ : बडोदे. विवाह : २६/११/१९७७. शिक्षण : ऑटोमोबाईल इंजिनियर. स्वतःचे गॅरज. छंद : तबलावादक. रक्तगट : BRH +ve. पत्ता : १६८/ब, विजय सदन, पहिला मजला, डॉ. आंबेडकर मार्ग, दादर, टी. टी., मुंबई - ४०००१४. फोन : ०२२-२४१४३८७२. मोबाईल : ९८२०४६९३०७. पत्नी : रुपाली (मंगल). जन्म : ५/५/१९५५. स्थळ : मुंबई. शिक्षण : एस्.एस्.सी. नोकरी : शासकीय. रक्तगट : ORH +ve. पत्नीचे वडील : वामन फडणीस. गाव : शहापूर-वासिंद.

राहुल नरहर. जन्म : २६/९/१९७९. शिक्षण : बी. इ. (इन्स्ट्रुमेंटेशन), एम.बी.ए. (मार्केटिंग). एस.आर. ग्रुप, तबलावादक. रक्तगट : ORH +ve. मोबाईल : ९८२१८९१६०५. पत्नी : संपदा. जन्म : १७/९/१९८०. स्थळ : मुंबई. शिक्षण : सी.ए. नोकरी : खाजगी. रक्तगट : ORH +ve. पत्नीचे वडील : प्रकाश गांगल. गाव : कर्जत (कोहीळ). कन्या (१) : राधिका. जन्म : २९/९/२००९.

अरुण त्रिंबक. जन्म : १७/९/१९३५. स्थळ : पुणे. विवाह : ३/३/१९६७. शिक्षण : बी. एस्सी., एम. डी. डी. पेड. बालरोगतज्ज्ञ, Private Practice, Consultant and Visiting Doctor in 3 Hospitals. टेनिस, फोटोग्राफी व संगीताचा छंद. पत्ता : १०२, अंबिका निवास, शंकर टेकडी, दांडिया बाजार, बडोदे, गुजरात - ३९०००१. फोन : (०२६५) - २४२०५८७. पत्नी : विद्या. जन्म : १४/७/१९४०. स्थळ : पुणे. शिक्षण : B.D.S. नोकरी : निवृत्त डेंटिस्ट. रक्तगट : O +ve. पत्नीचे वडिल : लक्ष्मण बाळकृष्ण जोशी. गाव : पुणे. कन्या (१) : स्वाती. जन्म : १३/६/१९६८. स्थळ : पुणे. शिक्षण : B.E. P.G., DBA. इंजिनियर कन्सल्टंट. रक्तगट : O +ve. कन्येचे पती : विश्वेश्वर तेंडुलकर. पत्ता : बी ६०१, नव पिनाक, कांचनगंगा, off. DPRS. औंध, पुणे ४११००७. कन्या (२) विशाखा : जन्म : २४/६/१९७१. स्थळ : पुणे. शिक्षण : MD, MRCP. नोकरी : सध्या वास्तव्य इंग्लंड.

अजित त्रिंबक. जन्म : ६/९/१९४४. स्थळ : बडोदे, गुजरात. विवाह : २४/४/१९७०. शिक्षण : एम.ई. (I-C_Engines). १० वर्ष अमेरिकेत नोकऱ्या (Ford, Volvo). निवृत्त. २०१० पासून. संगीताची आवड. रक्तगट : O +ve. O +ve. पत्ता : 'रंगदीप' प्लॉट नं. २०, गल्ली नं. १०, नटराज को-ऑप. सोसायटी, प्रतिज्ञा कार्यालयाजवळ, कर्वेनगर, पुणे ४११०५२. फोन : ०२०-२५४४००६४. पत्नी : किरण. जन्म : २१/१२/१९४८. स्थळ : राजनंदगाव, मध्यप्रदेश. शिक्षण : P.h. D. (Physics). निवृत्त प्राध्यापक. रक्तगट : O +ve. पत्नीचे वडिल : श्रीपाद गणेश दामले. गाव : पुणे. मूळगाव : त्रिंबक, ता. मालवण.

सारंग अजित. जन्म : १५/१०/१९७१. स्थळ : पुणे. विवाह : २/१/२०००. शिक्षण : Diploma (Advt. & Pub. relation). नोकरी : मर्चंट नेव्ही. रक्तगट : O +ve. पत्ता : 'रंगदीप', प्लॉट नं. २०, गल्ली नं. १०, नटराज को-ऑप. सोसायटी, प्रतिज्ञा कार्यालयाजवळ, कर्वेनगर, पुणे ४११०५२. फोन : ०२०-२५४५५३६१. पत्नी : नीना. जन्म : १६/१०/१९७७. स्थळ : पुणे. शिक्षण : B. Com., Cidesco. कॉस्मॅटोलॉजिस्ट, व्यवसाय - ब्युटीपार्लर. रक्तगट : B +ve. पत्नीचे वडील : लक्ष्मण दत्तात्रय गोडबोले. गाव : पुणे. कन्या (१) : रिधिमा. जन्म : २८/८/२००२. स्थळ : पुणे. शिक्षण : शालेय शिक्षण चालू. रक्तगट : B +ve.

संदीप अजित. जन्म : २८/२/१९७९. स्थळ : पुणे. विवाह : ७/१/२००७. शिक्षण : Ph.D.. रिसर्च ऑफिसर, वॉल्टर रीड आर्मी मेडिकल सेंटर, वॉशिंग्टन, अमेरिका. रक्तगट : O +ve. पत्ता : सध्या वास्तव्य मेरीलँड, अमेरिका. पत्नी : अश्विनी. जन्म : १९/१०/१९८२. स्थळ : सातारा. शिक्षण : एम्. एस्. नोकरी : Proquest (प्रोक्वेस्ट) मेरी लँड, अमेरिका. रक्तगट : O -ve. पत्नीचे वडील : एकनाथ अनंत आठवले. गाव : सातारा. मूळगाव : नागाव.